Magas Szintű Konferencia az Emberi Jogok Európai Bíróságának jövőjéről

Interlakeni Nyilatkozat

2010. február 19.

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága svájci Elnökségének kezdeményezésére 2010. február 18-19-én Interlakenben megrendezésre került Magas Szintű Konferencia („a Konferencia”):

1. Kifejezve az Egyezményben Részes Államoknak az Emberi jogok európai egyezménye („az Egyezmény”) és az Emberi Jogok Európai Bírósága („a Bíróság”) iránti erős elkötelezettségét;

2. Elismerve a Bíróság rendkívüli hozzájárulását az emberi jogok európai védelméhez;

3. Emlékeztetve az Egyezmény ellenőrző mechanizmusa, valamint az Európa Tanács emberi jogok, jogállamiság és demokrácia terén kifejtett egyéb tevékenységei között fennálló kölcsönös függésre;

4. Üdvözölve a Tizennegyedik kiegészítő jegyzőkönyv 2010. június 1-i hatályba lépését;

5. Megelégedéssel nyugtázva a Lisszaboni Szerződés hatályba lépését, amely előirányozza az Európai Unió csatlakozását az Egyezményhez;

6. Hangsúlyozva az Egyezmény által létesített ellenőrző mechanizmus kisegítő jellegét és nevezetesen azt az alapvető szerepet, amelyet a nemzeti hatóságoknak, így a kormányoknak, bíróságoknak és parlamenteknek az emberi jogok nemzeti szintű biztosítása és védelme terén be kell tölteniük;

7. Mély aggodalommal jegyezve meg, hogy a Bírósághoz benyújtott kérelmek száma, valamint a benyújtott és elintézett kérelmek száma közötti különbség továbbra is növekszik;

8. Figyelemmel arra, hogy ez a helyzet rontja az Egyezmény és az Egyezmény által létesített ellenőrző rendszer hatékonyságát és hitelességét, s veszélyezteti a Bíróság tekintélyét, valamint esetjogának minőségét és következetes voltát;

9. Abban a meggyőződésben, hogy a már bevezetésre került, illetve felvázolt javító intézkedéseken kívül és túl további intézkedések is nélkülözhetetlenek és sürgősen szükségesek ahhoz, hogy

i. egyensúlyt lehessen elérni a Bíróság által meghozott ítéletek és határozatok, valamint a Bírósághoz beérkező kérelmek száma között;

ii. a Bíróság képessé váljon az ügyhátralék csökkentésére, s az új – különösen a súlyos emberi jogi jogsértéseket érintő – ügyek ésszerű időn belüli elbírálására;

iii. biztosítva legyen a Bíróság ítéleteinek teljes mértékű és gyors végrehajtása, továbbá a végrehatás Miniszteri Bizottság általi ellenőrzésének hatékonysága;

10. Figyelemmel arra, hogy a jelen Nyilatkozat útitervet kíván felállítani az Egyezmény rendszerének hosszú távú hatékonyságát megteremtő reformfolyamathoz;

A Konferencia:

(1) Újból megerősíti az Egyezményben Részes Államok elkötelezettségét az egyéni kérelem joga iránt;

(2) Megismétli, hogy a Részes Államok kötelezettsége az Egyezményben lefektetett jogok és szabadságok nemzeti szinten történő, teljes mértékű tiszteletben tartásának a biztosítása, s felhív a szubszidiaritás elvének megerősítésére;

(3) Hangsúlyozza, hogy ez az elv megosztott felelősséget jelent a Részes Államok és a Bíróság között;

(4) Hangsúlyozza annak fontosságát, hogy a Bíróság esetjogának egyértelmű és következetes volta biztosítva legyen, s különösen az elfogadhatóságra és a Bíróság joghatóságára vonatkozó kritériumok egységes és szigorú alkalmazására hív fel;

(5) Felhívja a Bíróságot a rendelkezésére álló eljárásjogi eszközök és források maximális kihasználására;

(6) Az egyértelműen elfogadhatatlan kérelmek számának csökkentése érdekében hatékony intézkedések, az elfogadhatatlan kérelmek tekintetében hatékony szűrés, az ismétlődő kérelmek kezelésére pedig megoldás kidolgozásának a szükségességét hangsúlyozza;

(7) Hangsúlyozza, hogy a Bíróság ítéleteinek teljes mértékű, hatékony és gyors végrehajtása elengedhetetlen;

(8) Megerősíti a bírói függetlenség fenntartásának és annak szükségességét, hogy a Bíróság elfogulatlansága és minősége fennmaradjon;

(9) Felhív a Bíróság ítéleteinek végrehajtását ellenőrző rendszer hatékonyságának a növelésére;

(10) Hangsúlyozza az Egyezmény szervezeti jellegű rendelkezéseinek módosítására irányuló eljárás egyszerűsítésének a szükségességét;

(11) Az Egyezmény rendszerének hosszú távú hatékonyságát biztosító eljáráshoz nyújtott politikai iránymutatás instrumentumaként elfogadja az alábbi Akciótervet.

Akcióterv

A. Az egyéni kérelem joga

1. A Konferencia megerősíti az egyéni kérelem jogának, mint az Egyezmény-rendszer sarokkövének az alapvető fontosságát, amely garantálja, hogy a nemzeti hatóságok által hatékonyan nem kezelt állítólagos jogsértések a Bíróság elé terjeszthetők legyenek.

2. Az elfogadhatatlan kérelmek nagy számára tekintettel a Konferencia felhívja a Miniszteri Bizottságot olyan intézkedések megfontolására, amelyek lehetővé tennék a Bíróság számára, hogy az emberi jogok garantőreként alapvető szerepére koncentrálhasson, és a megalapozott ügyeket – különösen az állítólagos súlyos emberi jogi jogsértéseket – a szükséges gyorsasággal bírálja el.

3. A Bírósághoz fordulás jogát illetően a Konferencia felhívja a Miniszteri Bizottságot olyan további intézkedések megfontolására, amelyek hozzájárulhatnának a megfelelő igazságszolgáltatás biztosításához, és különösen annak megvizsgálására hívja fel a Miniszteri Bizottságot, hogy a megalapozott kérelmek elrettentése nélkül milyen feltételek mellett kerülhetnének bevezetésre új eljárási szabályok és gyakorlatok.

B. Az Egyezmény végrehajtása nemzeti szinten

4. A Konferencia emlékeztet arra, hogy elsődlegesen és mindenekelőtt a Részes Államok felelőssége az Egyezmény alkalmazásának és végrehajtásának biztosítása, ezért a Konferencia felhívja a Részes Államokat arra, hogy kötelezzék el magukat:

a) az Egyezmény által támasztott követelmények nemzeti hatóságok számára – ahol annak helye van, a nemzeti emberi jogi intézményekkel vagy más releváns szervekkel együttműködésben – történő tudatosításának folytatására és e követelmények alkalmazására;

b) a Bíróság ítéleteinek teljes mértékű végrehajtására, biztosítva a további hasonló jogsértések megelőzéséhez szükséges intézkedések megtételét;

c) a Bíróság fejlődő esetjogának figyelemmel kísérésére abból a célból is, hogy megfontolhassák az Egyezmény más Állam általi megsértését megállapító ítéletből levonandó következtetéseket, ha ugyanaz az elvi probléma az adott Állam saját jogrendszerében is fennáll;

d) annak biztosítására – szükség esetén új, akár specifikus, akár általános hazai jogorvoslatok bevezetésével –, hogy minden olyan személy számára, aki érvekkel alátámaszthatóan állítja, hogy az Egyezményben biztosított jogait és szabadságait megsértették, álljon rendelkezésre megfelelő orvoslást biztosító, nemzeti hatóság előtt igénybe vehető hatékony jogorvoslat, ha annak helye van;

e) nemzeti bírák és – ha annak helye van – más magas rangú független jogászok Bíróság Hivatalába történő kirendelésének a megfontolására;

f) a Miniszteri Bizottság által a Részes Államok kötelezettség-teljesítésének elősegítése érdekében elfogadott Ajánlások Részes Államok általi végrehajtása ellenőrzésének a biztosítására.

5. A Konferencia hangsúlyozza, hogy fejleszteni és javítani kell az Európa Tanács egyéb létező mechanizmusainak, tevékenységeinek és programjainak a célzottságát és koordinálását, beleértve az Egyezmény 52. cikkének Főtitkár általi alkalmazását is.

C. Szűrés

6. A Konferencia:

a) felhívja a Részes Államokat és a Bíróságot annak biztosítására, hogy a potenciális kérelmezők átfogó és objektív tájékoztatást kapjanak az Egyezményről és a Bíróság esetjogáról, különösen a kérelemmel kapcsolatos eljárásokról és az elfogadhatósági kritériumokról. Ebből a célból a Miniszteri Bizottság megvizsgálhatja az Európa Tanács információs hivatalainak a szerepét;

b) hangsúlyozza a Bíróság elfogadhatatlanná nyilvánított kérelmekkel kapcsolatos gyakorlatának alapos elemzéséhez fűződő érdeket;

c) a szűrőmechanizmusokat illetően ajánlja

i. a Bíróság számára, hogy – rövid távon – a meglévő bírói karon belül állítson fel olyan mechanizmust, amely valószínűsíthetően hatékony szűrést biztosít;

ii. a Miniszteri Bizottságnak, hogy vizsgálja meg az egyesbírói eljáráson és az i. bekezdésben említett eljáráson túlmenő szűrőmechanizmus felállítását a Bíróságon belül.

D. Ismétlődő kérelmek

7. A Konferencia:

a) felhívja a Részes Államokat arra, hogy

i. a Bíróság által nyújtott garanciák mellett és – szükség esetén – a Bíróság támogatásával könnyítsék meg a békés rendezések és egyoldalú nyilatkozatok elfogadását, ha azoknak helye van;

ii. végleges irányadó ítélet (*pilot judgment)* meghozatalát követően működjenek együtt a Miniszteri Bizottsággal olyan általános intézkedések elfogadása és végrehajtása érdekében, amelyek hatékonyan képesek orvosolni az ismétlődő ügyek forrásánál jelentkező strukturális problémákat.

b) hangsúlyozza annak szükségességét, hogy a *pilot judgment* eljárás vonatkozásában egyértelmű és kiszámítható standardok kerüljenek kifejlesztésre a kérelmek kiválasztása, a követendő eljárás, valamint az elhalasztott ügyek tekintetében, s hogy az ilyen és hasonló eljárások alkalmazásának hatásai értékelésre kerüljenek;

c) felhívja a Miniszteri Bizottságot:

i. annak megfontolására, hogy az ismétlődő ügyeket kezelhetnék-e a szűrésért felelős bírák (ld. fenti C szekció);

ii. az Európa Tanács minden releváns részét magában foglaló kooperatív megközelítés kifejlesztésére annak érdekében, hogy egy adott ítéletben feltárt strukturális probléma orvoslására kötelezett Részes Állam számára lehetséges megoldási módok kerüljenek bemutatásra.

E. A Bíróság

8. A bírák függetlensége fenntartásának, valamint a Bíróság pártatlansága és minősége megőrzésének fontosságát hangsúlyozva a Konferencia felhívja a Részes Államokat és az Európa Tanácsot arra, hogy:

a) biztosítsák – szükség esetén a kiválasztási eljárás átláthatóságának és minőségének mind nemzeti, mind európai szintű javításával – a Bíróság

bírájának hivatalára vonatkozóan az Egyezményben előírt kritériumoknak való maradéktalan megfelelést, beleértve a nemzetközi közjog és a nemzeti jogrendszerek ismeretét, továbbá legalább egy munkanyelv alapos ismeretét. Ezen kívül a Bíróság összetételében meg kell jelennie a szükséges gyakorlati jogi tapasztalatnak;

b) a hatékony működés érdekében biztosítsák a Bíróság számára a szükséges szintű igazgatási autonómiát az Európa Tanácson belül.

9. A Bíróság és a Részes Államok közötti megosztott felelősséget elismerve a Konferencia felhívja a Bíróságot arra, hogy:

a) esetjogának megfelelően – amely szerint a Bíróság nem negyedfokú bíróság – kerülje el a nemzeti hatóságok által már elbírált tény- vagy nemzeti jogkérdések ismételt megvizsgálását;

b) egységesen és szigorúan alkalmazza az elfogadhatóságra és a joghatóságra vonatkozó kritériumokat, s teljes mértékben vegye figyelembe az Egyezmény alkalmazása és értelmezése terén betöltött kisegítő szerepét;

c) szerezzen teljes érvényt a Tizennegyedik kiegészítő jegyzőkönyvben lefektetett új elfogadhatósági kritériumnak, s fontolja meg a *minimis non curat praetor* elv alkalmazásának egyéb lehetőségeit.

10. A Bíróság hatékonyságának növelése érdekében a Konferencia felhívja a Bíróságot arra, hogy folytassa belső struktúrájának és munkamódszereinek javítását, s a rendelkezésére álló eljárásjogi eszközök és források maximális kihasználását. Ebben az összefüggésben a Konferencia különösen arra bátorítja a Bíróságot, hogy:

a) használja ki a Tizennegyedik kiegészítő jegyzőkönyvben biztosított lehetőséget, és kérje fel a Miniszteri Bizottságot arra, hogy a Kamarák bíráinak számát öt tagra csökkentse;

b) folytassa az ügyek kezelésére vonatkozó prioritások meghatározására irányuló politikáját, s ítéleteiben továbbra is mutasson rá minden olyan strukturális problémára, ami jelentős számú ismétlődő kérelem generálására alkalmas.

F. Az ítéletek végrehajtásának ellenőrzése

11. A Konferencia hangsúlyozza annak mihamarabbi szükségességét, hogy a Miniszteri Bizottság:

a) kifejlessze azokat az eszközöket, amelyek a Bíróság ítéletei végrehajtásának ellenőrzését hatékonyabbá és átláthatóbbá teszik. Ebben a vonatkozásban a Konferencia felhívja a Miniszteri Bizottságot ezen ellenőrzés megerősítésére, fokozott prioritást és láthatóságot biztosítva nemcsak a sürgős egyéni intézkedést igénylő eseteknek, hanem a jelentős strukturális problémákat feltáró ügyeknek is, különös fontosságot tulajdonítva a hatékony hazai jogorvoslatok bevezetésének;

b) vizsgálja felül munkamódszereit és szabályait annak biztosítása érdekében, hogy azok jobban alkalmazkodjanak a jelenlegi realitásokhoz, és hatékonyabbak legyenek a felmerülő kérdések sokféleségének kezelésére.

G. Egyszerűsített eljárás az Egyezmény módosítására

12. A Konferencia felhívja a Miniszteri Bizottságot, hogy vizsgálja meg egy egyszerűsített eljárás módosító kiegészítő jegyzőkönyvben történő bevezetésének a lehetőségét az Egyezmény egyes, szervezeti kérdésekkel kapcsolatos rendelkezéseinek jövőbeli módosítására. Ez az egyszerűsített eljárás bevezethető, például:

a) egy, a Bíróság számára megalkotandó Alapszabályban;

b) egy új, az Európa Tanács Alapszabálya 41. cikkének (d) pontjában található rendelkezéshez hasonló rendelkezés Egyezménybe iktatásával.

Végrehajtás

Az Akcióterv végrehajtása érdekében a Konferencia:

(1) felhívja a Részes Államokat, a Miniszteri Bizottságot, a Bíróságot és a Főtitkárt arra, hogy szerezzen teljes érvényt az Akciótervnek;

(2) különösen a Miniszteri Bizottságot és a Részes Államokat arra hívja fel, hogy folytassanak konzultációt a civil társadalommal az Akcióterv végrehajtásának hatékony eszközeiről;

(3) felhívja a Részes Államokat arra, hogy 2011 végéig tájékoztassák a Miniszteri Bizottságot a jelen Nyilatkozat releváns részeinek végrehajtása érdekében tett intézkedésekről;

(4) felhívja a Miniszteri Bizottságot, hogy kövesse nyomon és 2011 júniusáig hajtsa végre – ha annak helye van, akkor a Bírósággal együttműködve és a hatáskörrel rendelkező szervek számára a szükséges feladat-meghatározást

kibocsátva – a jelen Nyilatkozatban foglalt azon intézkedéseket, amelyek nem igénylik az Egyezmény módosítását;

(5) felhívja a Miniszteri Bizottságot, hogy bocsásson ki feladat-meghatározást a hatáskörrel rendelkező szervek számára annak érdekében, hogy azok 2012 júniusára specifikus javaslatokat készítsenek azon intézkedésekről, amelyek az Egyezmény módosítását igénylik; e feladat-meghatározásoknak a Bíróságon belüli szűrőmechanizmusokra, valamint az azon intézkedések tanulmányozására vonatkozó javaslatokat is magukban kell foglalniuk, amelyek lehetővé teszik az Egyezmény módosításának egyszerűsítését;

(6) felhívja a Miniszteri Bizottságot, hogy a 2012-2015 közötti időszakban értékelje, hogy a Tizennegyedik kiegészítő jegyzőkönyv és az Interlakeni Akcióterv végrehajtása milyen mértékben javított a Bíróság helyzetén. Ezen értékelés alapján a Miniszteri Bizottságnak 2015 végéig határoznia kell arról, hogy további intézkedésre van-e szükség. 2019 végéig a Miniszteri Bizottságnak döntenie kell arról, hogy az elfogadott intézkedések elégségesnek bizonyultak-e az Egyezmény ellenőrző mechanizmusa fenntartható működésének biztosításához, vagy mélyrehatóbb változtatások szükségesek-e;

(7) felhívja a svájci elnökséget arra, hogy a jelen Nyilatkozatot és az Interlakeni Konferencia Eljárásait küldje meg a Miniszteri Bizottságnak;

(8) felhívja a Miniszteri Bizottság jövőbeli Elnökségeit arra, hogy kövessék nyomon a jelen Nyilatkozat végrehajtását.